

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
Wydział Radia i Telewizji
im. Krzysztofa Kieślowskiego

Recenzja dorobku artystycznego oraz rozprawy doktorskiej
Pana mgr Macieja Kozłowskiego
w związku z procedurą czynności w przewodzie doktorskim
w dziedzinie sztuk filmowych, przeprowadzaną przez Radę
Wydziału Operatorskiego i Realizacji Telewizyjnej Państwowej
Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona
Schillera w Łodzi

I.

Ocena dorobku artystycznego kandydata

Dziś zadamy fundamentalne pytania kandydatowi: jaki jest duch Jego myślenia artystycznego? Co oryginalnego wnosi Jego twórczość do dziedziny sztuk filmowych? Jaka jest Jego filozofia? Pytamy, dlatego, ponieważ artysta, który nie ma żadnej filozofii jest najmniej fascynującym i obiecującym spośród twórców sztuki. Te pytania warto zadać w tej recenzji, nawet jeśli odpowiedź będzie niepełna, uproszczona i zbyt ogólna. Być może jednak będzie stanowiła wskazówkę, aby zainspirować nas do pójścia własną drogą myślenia o duchu twórczym Pana mgr Macieja Kozłowskiego.

W 2006 roku Pan Maciej Kozłowski uzyskał tytuł zawodowy magistra sztuki - w zakresie sztuki operatorskiej na Wydziale Operatorskim i Realizacji Telewizyjnej w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej i Telewizyjnej im. Leona Schillera w Łodzi. Obecnie jest absolwentem Studiów Doktoranckich na specjalności Sztuka Operatorska. Kandydat jest autorem zdjęć do wielu krótkometrażowych filmów fabularnych i pełnometrażowych dokumentalnych, filmów reklamowych, autorem licznych publikacji popularyzujących dziedzinę sztuk filmowych.

Pan mgr Maciej Kozłowski współpracował z wybitnymi operatorami obrazu: Jolantą Dylewską, Zbigniewem Wichłaczem, Michałem Englertem, Dariuszem Kucem, Bartkiem Prokopowiczem. Wśród znaczących osiągnięć w dorobku twórczym i artystycznym kandydata należy wymienić między innymi nagrodzone projekty: „Gen(i)us Diabolis”

uznany za najlepszy krótkometrażowy film na Festiwalu BEST SHORT FILM – Trencianskie Teplice Art Film Festival oraz na BEST SHORT FILM – 38th Hungarian Film Week, „W krainie jaskrawych zabawek” – Nagroda Publiczności na Festiwalu „Młodzi i Film” w Koszalinie. Wśród realizacji reklam komercyjnych należy wymienić: NESTLE, TVN, JELFA, KAPSCH, GATTA, SANOFI. Kandydat jest również współautorem zdjęć do video clipu brytyjskiej multi-instrumentalistki POPPY ACKROYD - pt. „TRAINS”, który zdobył uznanie wśród międzynarodowej publiczności i zdobył nagrodę za zdjęcia na NYC INDIE FILM FESTIVAL – NEW YORK (2018), a w Polsce GRAND PRIX na YACH FESTIWAL (2018).

Jaki jest sens działań twórczych kandydata? Jak ocenić dzieło będące przedmiotem procedury przewodu doktorskiego? Mamy świadomość, że w ocenie dzieła artystycznego nie ma wypracowanych wyłącznie obiektywnych narzędzi i metod, ponieważ jesteśmy świadomi tego, że nie dostrzegamy wszystkiego. Większa część dzieła zawsze pozostaje zakryta, ponieważ w procesie twórczym jest wiele zagadek i niejasności. Proces twórczy rozgrywa się między innymi pomiędzy biegunami przypadku i konieczności. Każda z tych opozycji zawiera część tajemnicy tworzenia, której algorytmy są nieznane, podobnie jak nieznane są jej skutki.

W świecie sztuki liczy się temperament a jej historia w znacznej mierze jest historią ścierania się twórczych temperamentów. Osobliwość ta dotyczy przede wszystkim wyborów i drogi twórczej Pana mgr Macieja Kozłowskiego, który realizował: filmy dokumentalne, reklamy społeczne, reklamy komercyjne oraz jest autorem licznych krytycznych esejów estetycznych, aktywnym popularyzatorem dziedziny sztuk filmowych. Bez względu na to, jaki temperament miałby artysta, tworząc zawsze stara o nim zapomnieć. Temperamentu nie uważa się na ogół za wyjaśnienie, dlatego artysta twierdzi, że jego wizja i wybory wynikają wyłącznie z racji subiektywnych. W kwestiach abstrakcyjnych rozeznanie własnego temperamentu twórczego przychodzi z trudem. Niejeden łatwo się wyzbywa i ulega modzie, albo przejmuje go od mocniejszych indywidualności. Jedną tylko rzecz liczy się zawsze w sztuce: artysta powinien rozumieć świat, postrzegać go jasno na swój indywidualny sposób. Mamy więc powód, aby przypuszczać, że owo głęboko zakorzenione w temperamencie twórczym *myślenie formą* jest indywidualnym, oryginalnym warunkiem twórczości Pana mgr Macieja Kozłowskiego.

II.

Ocena rozprawy doktorskiej (krytyczna charakterystyka)

Co oryginalnego wnosi do dziedziny sztuk filmowych rozprawa doktorska Pana mgr Macieja Kozłowskiego pt. *Funkcja kamery w opowiadaniu filmowym. Uwagi na temat filmowej narracji wizualnej, wykorzystującej właściwości pracy kamery.*

To rozprawa podejmująca próbę analizy semiotyki obrazu filmowego oraz procesów twórczych w doświadczeniu warsztatu operatora obrazu, wyróżniająca kryteria kształtowania indywidualnego ducha twórczego i jednocześnie podkreślająca spójność technologicznych i estetycznych fundamentów tworzenia wielofazowego dzieła filmowego.

Jednak poziom merytoryczny rozprawy znacznie obniża brak opisu dzieła stanowiącego podstawę procedury w przewodzie doktorskim (kryterium ustawowe).

Na stronie 133 rozprawy kandydat napisał między innymi: *Fascynującym doświadczeniem pozostaje fakt, jak bardzo film i konkretnie praca kamery jest w stanie wizualizować doświadczenie wewnętrzne człowieka. W obydwu rozumieniach istoty kina i roli w opowiadaniu filmowym ma miejsce transgresja, przekroczenie przez widza własnych granic poznania rzeczywistości*".

O co chodzi? Co chce nam powiedzieć Pan mgr Maciej Kozłowski? Jaki kierunek wskazuje ta teoretyczna analiza? Gdzie poszukiwać tropu tajemnicy *myślenia artystycznego*, którego rezultatem jest proces *obrazowania*?

Żądanie wyróżnienia „myślenia obrazem” jest fundamentem w warsztacie twórcy filmowego. Szczególną naturę myślenia obrazami wyróżnia Arnheim²: „Moje wcześniejsze badania nauczyły mnie, że działalność artystyczna jest formą rozumowania, w której nierozdzielnie splatają się ze sobą postrzeganie i myślenie. Uznałem, że muszę stwierdzić, iż ktoś, kto maluje, pisze, komponuje czy tańczy myśli zmysłami. [...] Analiza naszej wiedzy na temat percepcji wzrokowej uświadomiła mi, że niezwykle mechanizmy, za których pomocą zmysły ujmują doświadczenie, są niemal identyczne z działaniami opisywanymi przez psychologię myślenia”.

Obrazy rządzą naszym myśleniem i otwierają obraz świata wyobraźniowego, inny stopień egzystencji. Język wizualny filmu ujawnia to, co umyka rozumowi i dlatego sztuka filmowa z natury swojej jest irracjonalna. Rzeczywistości filmowej nie można więc traktować jednowymiarowo. Składa się ona z wielu warstw i poziomów a najgłębsza, która się ujawnia jest nie mniej rzeczywista. Przyjmując kategorię racjonalizmu i zakładając, że każde dzieło sztuki jest prostym odbiciem empirycznego bytu, że świat wykreowany jest wyłącznie zwierciadlanym odbiciem empirycznego bytu, nie broni się w świetle *myślenia artystycznego*. Świat zostaje stworzony przez artystę w porywie jego twórczej wyobraźni, nawet jeśli znajdziemy w nim elementy realnej rzeczywistości (*rzeczywistości ontologicznej*), pozostaje nadal autonomiczną, wymyśloną strukturą. Dzieło artystyczne jest zawsze czymś zrobionym, uformowanym, wymyślonym – nie tylko doskonałym, ale i sztucznym. Jest więc konstrukcją i grą.

Warunki *myślenia artystycznego* możemy odnieść do heideggerowskiej istoty myślenia sztuki³ w kategorii prezentacji transcendentnej, która prowadzi do sekretnego miejsca w czasoprzestrzeni: do granicy świata postrzegalnego zmysłowo. O tym miejscu można powiedzieć, używając metafory lustra, że nie jest ani przywidzeniem, ani realną rzeczywistością. Niematerialność jest widoczna, materialność nieoczywista. *Myślenie artystyczne* w procesie *obrazowania* prowadzi przede wszystkim do odkrywania i formowania obszaru *s y m b o l i c z n e g o* także w sensie przedstawiania i znaczenia zdarzeń. Czyli takiego, który wskazuje, ale nie zmusza do niczego, nie narzuca oczywistości. Samo słowo

¹ *obrazowanie* jako proces wizualizacji koncepcji artystycznej dzieła filmowego

² dz. cyt., Rudolf Arnheim, *Myślenie wzrokowe*, Wydawnictwo „słowo/obraz terytoria”, Gdańsk 2011 r., str. 5.

Rudolf Arnheim (1904-2007) – psycholog, estetyk, teoretyk sztuki i filmu. W latach dwudziestych zajmował się psychologią eksperymentalną i filozofią. Był też jednym z pionierów europejskiej myśli filmowej (*Film jako sztuka*). Wykładał między innymi na Uniwersytecie Harvarda oraz na Uniwersytecie Michigan rozwijając psychologiczną teorię widzenia.

³ Cezary Wozniak, *Martina Heideggera myślenie sztuki*, Wydawnictwo A, Kraków 2004 r.
Martin Heidegger, *Sein Und Zeit*, Max Niemeyer Verlag, Tuebingen 2006 r.

symbol można wznieść na poziom filozoficznego pojęcia, tajemnego znaku, ponieważ symbol organizując swój własny byt, ukazuje wcześniej coś, aby poznać coś innego.

Pan mgr Maciej Kozłowski definiuje takie subtelności przymiotów rzeczywistości obrazu filmowego, które formatują myślenie (*odbiorcy*) i stają się niejako nauczycielem większej złożoności świata, przekraczając myślenie w kategoriach zero-jedynkowych. Kontemplujemy to, co wzniosłe (*Schelling*⁴), podświadome, bo to, co się dzieje naprawdę, dzieje się *pomiędzy*, posługując się muzyczną metaforą dzieje się w przestrzeni interwału. Melodia nie składa się tylko z osobnych dźwięków, jest czymś *więcej* – owym interwałem, ruchem, przejściem. Tak więc migotliwość zdarzeń realnych i nierealnych czyli bycia i niebycia, podkreślają paradoksalność frazy muzycznej. Na tym właśnie polega tajemnica *myślenia artystycznego* – na podważaniu oczywistości realnej rzeczywistości.

Mamy więc powód, aby przypuszczać, że właśnie skłonność do odkrywania *przymiotów transcendencji*⁵ obrazu filmowego jest oryginalną myślą rozprawy doktorskiej, która nadaje sens twórczości Pana mgr Macieja Kozłowskiego.

KONKLUZJA

Rozprawa doktorska Pana mgr Macieja Kozłowskiego stanowi opis dzieła i prezentuje oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego. Kandydat posiada umiejętności prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej, wykazuje się ogólną wiedzą teoretyczną oraz opanowaniem warsztatu pojęciowego, który znajduje zastosowanie w opisie i analizie zjawisk twórczych w dziedzinie sztuk filmowych. Również dorobek twórczy i artystyczny, rozprawa doktorska oraz dzieło spełniają warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (wraz z późniejszymi zmianami). Niniejszym popieram wniosek Rady Wydziału Operatorskiego i Realizacji Telewizyjnej, Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi, o nadanie Panu mgr Maciejowi Kozłowskiemu stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuk filmowych oraz zwracam się z wnioskiem o podjęcie dalszych czynności związanych z procedurą przewodu doktorskiego.

prof. zw. dr hab. Jerzy Łukasiewicz

Warszawa, 30. 06. 2019 r.

⁴ Schelling F.W.J. – *Filozofia sztuki*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1983 r.

⁵ *To co immanentne – powie tu początkujący [filozof] – jest we mnie, to, co transcendentne, poza mną.*
dz. cyt. E. Husserl, *Idea Fenomenologii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, str.13.